

Magyar nyelv 9 10 11 12

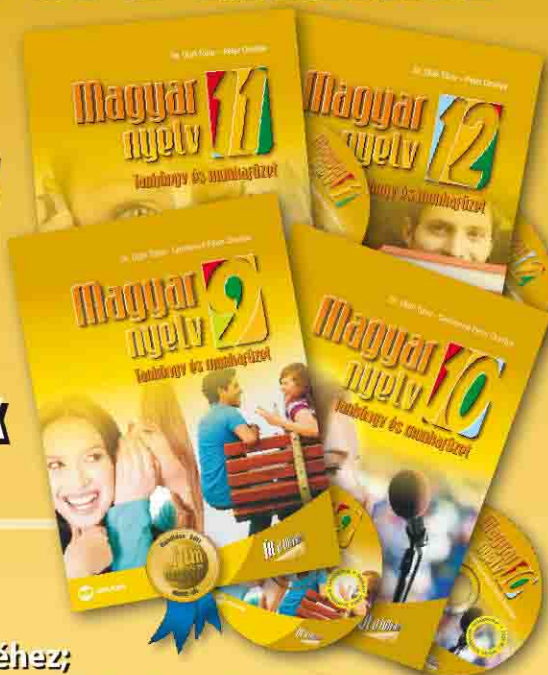
Bemutatkoznak az Út a tudáshoz tankönyvsorozat

Magyar nyelv

kötetei

és a digitális tananyagok

A kötetek szerzői: Dr. Oláh Tibor, Péter Orsolya

A Magyar nyelv

- szükséges gondolataink kifejezéséhez;
- minden más nyelv megismeréséhez nélkülözhetetlen alapokat nyújt;
- szövegalkotó és szövegértő képességeinket fejleszti.

Kinek ajánljuk?

- A kötetek **minden középiskolásnak** készültek, azoknak is, akik a magyar nyelv tantárgy iránt kevésbé érdeklődnek, hiszen minden diák alapkultúrájához hozzátartozik a magyar nyelv és irodalom érettségi.
- Elsősorban a **NAT**-nak és a hozzá kapcsolódó **kerettantervek**nek, valamint a középszintű érettségi követelményrendszernek felelnek meg, de tanári kiegészítéssel megalapozzák az **emelt szintű érettségi vizsgára** való felkészülést.
- Színes ábrákkal, gazdag illusztrációikkal, modernitásukkal, élvezetes, ugyanakkor szakmailag igényes nyelvezetükkel segítenek a **magyar nyelv tanárainak** e fontos és nélkülözhetetlen tantárgy megkedveltetésében.

A sorozat elismerései

- Az Út a tudáshoz középiskolai magyar nyelv tankönyvsorozat nyitó kötete 2011-ben a **HunDidac Bronz-díj**át nyerte el.

Módszertani eszközök

- Minden leckét egy **ráhangelődést segítő rész** vezet be. Ennek funkciója az, hogy a mindennapi élethelyzeteket felhasználva érzékelhető közelségbe helyezze a magyar nyelv jellemzőit.

I. A HANGOK VILÁGA

Mindennapjaidban rengeteg hanggal találkozhatasz: a kutya ugat, a szomszéd rádiót hallgat, az ajtó nyikorog, a hűtő zúg stb. Folyamatosan zajban élünk, és meglepődünk, ha hirtelen csend vesz körül minket. Ekkor érezzük csak, hogy milyen megnyugtató tud lenni a zaj hiánya, és ekkor halljuk meg leginkább egymás szavát is. Az emberi hang a képzés tekintetében a legbonyolultabb, és éppen ez a bonyolultság teszi lehetővé, hogy beszéddel kommunikáljunk egymással. Ebben a leckében a beszédhangok típusaival ismertetünk meg benneteket.

7. A SZÓNOKLAT ELŐADÁSÁNAK KÖVETELMÉNYEI

Honnan szerzed első benyomásaidat, amikor szónokot látsz beszélni? Az öltözéke, viselkedése, mozdulatai azok, amelyeket először megfigyelsz. Az előző órákon elsajátíthatod, hogyan kell tökéletes szóközi beszédet alkotni. Ezeket a beszédeket azonban nem olvasásra, hanem elsősorban előadásra szánják, ezért az előadásmódnak, a megjelenésnek majdnem olyan fontos szerepe

- A törzsanyagot tartalmazó, szorosan vett **tananyag** két oldalra, ezen belül négy szakaszra korlátozódik. Minden egyes tananyagrészt elmélyítő, rögzítő feladat követ.

18.3. Módféle határozói alárendelő összetett mondatok

A módféle határozóiak a cselekvés körülményeire, helyzetére vonatkoznak: milyen módon, eszközzel, fokban, mértékben, helyzetben, okból, céllal megy végbe a cselekvés. Így megkülönböztetünk **mód-, eszköz-, fok-mérték-, tekintet-, ok- és célhatározói** típusokat. Kérdőszavaik: *hogyan, mivel, mennyire, milyen helyzetben, tekintetben, mi okból, mi célból.*

Határozd meg a következő mondatok módféle határozói típusát!

Módféle határozói alárendelő mondatok

Mellékmondat típusok

Úgy tett, ahogy a többiek mondták neki.

Ami azt illeti, nem is vagyok éhes.

ban, mondatalkotásban. Ez az általánosan elfogadott, szabályozott, leírt **normatív nyelvváltozat, egységes nyelvi norma.**

A nyelvi norma megtanítása a család és az iskola feladata. Régebben a köznyelv írott változatának, irodalmi nyelvnek tekintették. A nyelvhasználat mára azonban sokat változott. A magyar nyelvnek elsősorban a helyesírási normája rögzített.

Karikázd be a nem sztenderd nyelvváltozatú szó szerkezeteket!

felvágták a nyelvét becsapta az ajtót behúzott egyet lenyomta Józsit

felvázolta a problémát megcsinálta a házit lehúzta a fiúk előtt

➤ A leckék végén négyoldalmi **feladat** következik, melyek között szerepel elmélyítő és játékos feladat, kutatómunka, illetve szövegértés, szövegalkotás.

👉 **Elmélyítő feladat**, jele:

9. A személyes névmások is kaphatnak határozóragot. Végezd el az alábbi műveleteket!

	én + -val/-vel	<i>velem</i>
	ő + -ban/-ben	

Magyar nyelv 9

11. A következő szavak a katonai szleng részei voltak. Húzd össze a szavakat a jelentésekkel! (Segítség: Kis Tamás: *A magyar katonai szleng szótára*.)

aggastyán	kopasz	akvárium	adidas
hangya	hátszél	gyikhús	nyuszitaxi
vagdalthús-konzerv	fogda	öregkatona	
hadnagy	ifjú katona	szakaszvezető	

 ÉRDEKESÉG

A szlengben hangsúlyozott, nyelviileg helytelen alakokat is találunk. Ilyenek: *beregisztrál*, *kihangsúlyoz*, *beáldoz* (helyesen: *regisztrál*, *hangsúlyoz*, *áldoz*).

Magyar nyelv 10

👉 **Játékos feladat**, jele:

5. A lovas mondatának látszólag semmi értelme, a magyar nyelv nyomait azonban magán viseli. Válaszolj a kérdésekre!

Melyek a névszók a mondatban?

Milyen toldalékok kapcsolódnak a névszókhoz?

Mi a mondat főtétele?

Magyar nyelv 11

1. Kapcsold össze a diáknyelvi szavakat és a jelentéseket!

bebukta	gyökérpálca	Mennyi az idő?	rom	rendszergarázda	
núb	mint a hidrogén	olt	olvasósóra	süti	láma
pancser, vesztés, buta		rendszergazda	egyes osztályzatot ad		
idegesítő, szemtelen, beképzelt		a diák a tanóra végét jelzi a tanárnak			

Magyar nyelv 12

📌 Kutatómunka, jele: 🔍

11. Alkossatok csoportokat, és szerkesszetek egyszerű mondatokat az utasításoknak megfelelően!

A mondat alkotói	Mondatok
nem kitétt alany; névszói-igei állítmány; H _{hely} , H _{idő} , H _{mód} alárendeltjei az állítmánynak; H _{folk-mérték} alárendeltje a módhatározónak	
határozott alany; igei állítmány; három határozói alárendeltje van az állítmánynak; két alárendeltje az alanynak; a harmadik mondatszinten két mondatrész	
E/2. személyű alany; igei állítmány; két, egymás-	

5. Szervezz tavaszi nagytakarítást! Gyűjts olyan kifejezéseket, amelyeket mindenképpen használni szeretnél különböző körökben elmondott meggyőző beszédedben!

Osztálytársaknak:

Családtagoknak:

📌 Szövegértés, szövegalkotás, jele: 📖

13. Írj üdvözlő táviratot vidéken lakó unokatestvérednek, melyben gratulálsz a házasságkötéséhez! Szöveged ne legyen hosszabb tíz szónál!

📌 A leckék végi **Nézz utána!** ösztönzi a diákokat arra, hogy a világhálón is keressenek információt az adott témához.

Nézz utána!

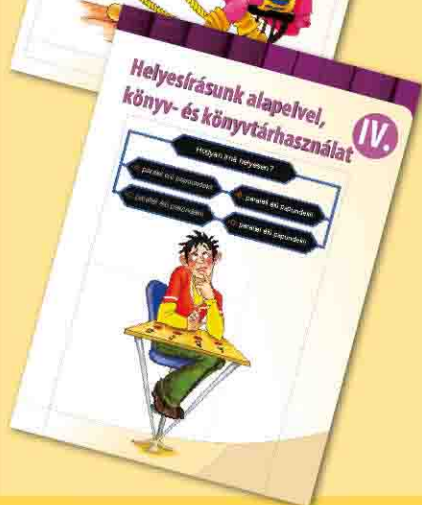
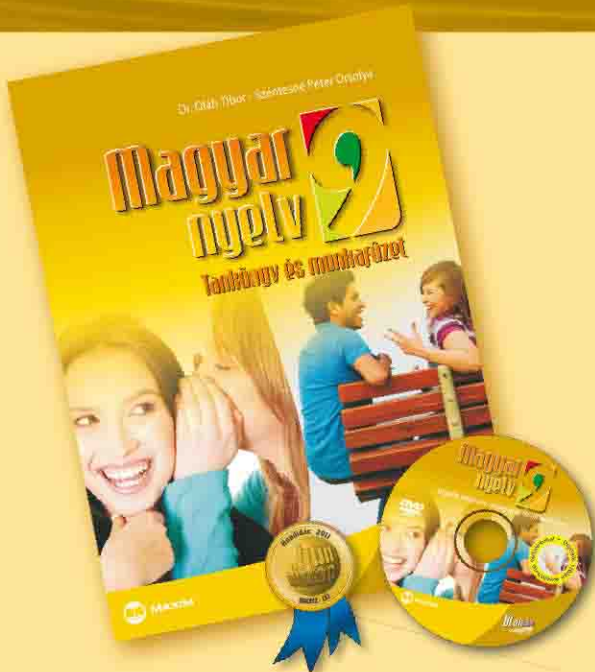
hangadatbank: <http://www.sulinovaadatbank.hu>
 a hangok képzése: http://www.nytud.hu/nyelv_es_nyelvek
 az artikuláció szervei: <http://www.beszed.hu>

Nézz utána!

A média nyelvi normája:
<http://www.c3.hu>
 A mai magyar nyelv szókészlete:
<http://www.nyeomszsz.org>

Tartalomjegyzék

Előszó 6
Hogyan használd? 7

I. Kommunikáció 9

1. Mindennapjaink képi világa 10
2. A kommunikációs világ, a kommunikáció folyamata és fejlődése 16
3. A nem nyelvi kommunikáció 22
4. A tömegkommunikáció és annak sajtóműfajai 28
5. A tömegkommunikáció rádiós és televíziós műfajai 34
6. Az írásbeli kommunikáció új formái 40

II. Nyelvi szintek 47

1. A hangok világa 48
2. A magánhangzók és a mássalhangzók hangtani jellemzői 54
3. A hangzók kapcsolódási törvényszerűségei 60
4. A szóelemek szintje: tövek, töváltzatok és toldalékok 66
5. A toldalékok csoportjai 72
6. A szófaji csoportok: az ige szófaja 78
7. A névszók szófaji csoportja 84
8. Amik még kifejeznek, és amik már nem 90
9. A hangalak és a jelentés viszonya 96
10. A szóösszetétel 102

11. A szószerkezet fogalma, a hozzárendelő szó szerkezet 108
12. Az alárendelő szó szerkezetek 114
13. A mellérendelő szó szerkezetek 120
14. A mondat szerkezete: az egyszerű mondat 126
15. A szó szerkezetek az egyszerű mondatban 132
16. A mellérendelő összetett mondatok 138
17. Az alanyi, állítmányi, tárgyi és jelzői alárendelő összetett mondatok 144
18. A határozói alárendelő összetett mondatok 150
19. Az összetett mondatok sajátos jelentéstartalmai; a többszörösen összetett mondat 156

III. Szövegtan 163

1. Szövegtani alapozás 164
2. A szöveg szintaktikai kapcsolóelemei 170
3. A szöveg szemantikai kapcsolóelemei 176
4. A szöveg pragmatikai kapcsolóelemei 182

IV. Helyesírásunk alapelvei, könyv- és könyvtárhasználat 189

1. Helyesírási alapismeretek 190
2. Könyvtárismeret, adatkezelés 196

V. Szakkifejezések listája 203

Mintaoldalak

I. MINDENNAPJAINK KÉPI VILÁGA

Bármerre nézel, óriásplakátokat, közlekedési táblákat, használati utasításokat látsz. Már nem is csodálkozol, mennyi képi, azaz vizuális információ omlik rád minden egyes nap. Néhány évtizeddel ezelőtt kezdődött az a folyamat, amelyben az írásbeli kommunikációt egyre inkább kiegészíti, felerősíti a képi információcsere. Éppen ezért rendkívül fontos, hogy ezekkel a képi információhordozókkal is olyan pontosan és helyesen tudjunk bánni, mint az egyéb nyelvi jeleinkkel. Ebben a leckében a vizuális kommunikáció értő, de egyben kritikus befogadásához és használatához szeretnénk segítséget nyújtani.

Minden lecke egy ráhangoló bevezetővel kezdődik.

Érdekességekkel egészítettük ki a tananyagot, illetve a feladatokat.

Elméleti tudnivalók

1.1. Érzékelés és feldolgozás

Az érzékelés az **információfeldolgozás** alapja. A különféle érzékelési területek (hallás, látás, tapintás, ízlelés, szaglás) közül a környezetünkől érkező legtöbb ingert (minket érő hatást) a látás segítségével fogjuk fel. **Információfeldolgozás**nak az érzékeléssel megtapasztalt, megismert világ elemeinek tudatunkba való továbbítását, a valóság korábban megismert elemeivel való azonosítását, rendszerezését nevezzük.

ÉRDEKESÉG

A tudományban az írásos korszakot Gutenberg-galaxisnak nevezik.

Alkossatok öt csoportot! Mindegyik csoport válasszon ki egy esetet! A példához hasonlóan igyekezzetek öt perc alatt megírni az esetet írn, amikor adott érzet alapján szerzünk inf...

Az elmélet és az elmélyítő feladat leckénként négyszer ismétlődik két oldalon.

Érzékelési terület	Eset	Jelentés
tapintás	elrántod a kezéd a bögrétől	forró ital van a bögrében

1.2. A képek típusai és alkotóelemei

A kép a térben lévő tárgy síkbeli kivetülése. A fényképen, festményen kívül sokféle képtípus létezik. Megkülönböztetünk még **grafikonokat**, **diagramokat** (nagyságrendi vagy időbeli kapcsolatokat ábrázolnak), **piktogramokat** (általában a körvonalat használják fel a hasonlóság felidézésére). A képek is információt hordoznak, de csak akkor töltik be szerepüket, ha egy közösségben mindenki számára ugyanazt jelentik. Egy kép megértését három változó: a **kód** (alkotóelemek, például vonalak, színek, pontok), a **kontextus** (milyen környezetben jelenik meg) és a **felirat, szöveg** (például térképeknél) biztosítja.

Tananyagot elmélyítő feladat

II. NYELVI SZINTEK

Minden leckében 10-15 feladat található négy oldalon.

FELADATOK

A tananyag elmélyítése

1.

Add meg a következő szavak tulajdonságait!

iszik

Jelentése: _____

Alaktani viselkedése (milyen toldalékokat vehet fel): _____

Mondatban betöltött szerep (milyen mondatrész lehet): _____

között

Jelentése: _____

Alaktani viselkedése: _____

Mondatban betöltött szerep: _____

zsiráf

Jelentése: _____

Alaktani viselkedése: _____

Mondatban betöltött szerep: _____

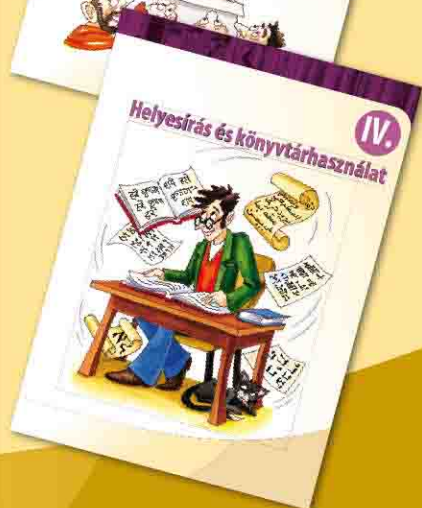
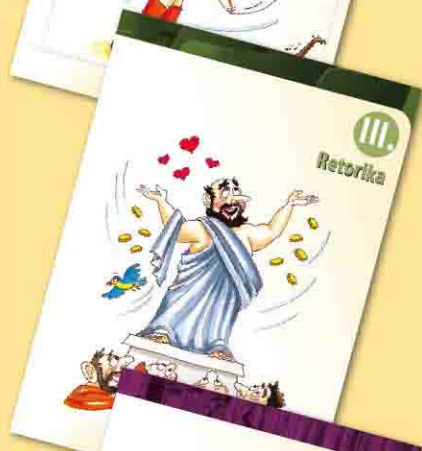
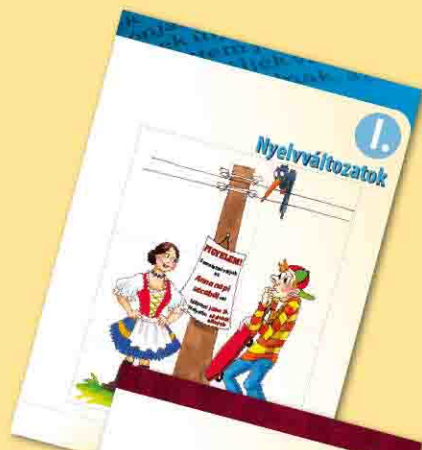
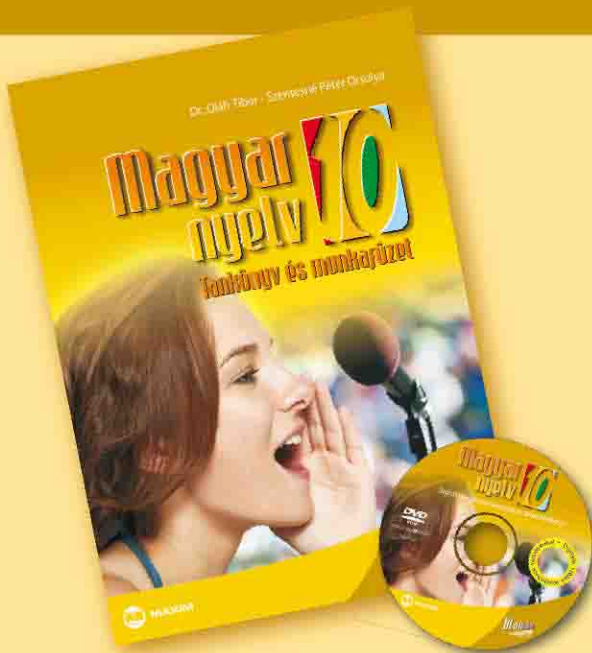
Melyek azonos szófajúak? _____

2.

Írd az alábbi képek alá, hogy az ábrázolt ige mit fejez ki! (Cselekvést, történést, létezést vagy állapotot.)

Képi elemekhez kapcsolódó feladat

Tartalomjegyzék

Előszó	6
Hogyan használd?	7
I. Nyelvváltozatok	9
1. A magyar nyelvi változatok rendszere	10
2. A köznyelvi változatok	16
3. A magyar nyelv területi rétegződése	22
4. Nyelvjárástípusok I.	28
5. Nyelvjárástípusok II.	34
6. Társadalmi nyelvváltozatok I. A zsargon és az argó	40
7. Társadalmi nyelvváltozatok II. A szleng	46
8. Társadalmi nyelvváltozatok III. A diáknyelv	52
II. Szövegtípusok	59
1. A szövegek osztályozása	60
2. A magánlevél	66
3. Leíró szövegtípusok: a jellemzés és a leírás	72
4. Iskolai szövegtípusok	78
5. A mindennapi élet nem hivatalos szövegtípusai	84
6. A mindennapi társalgás	90
7. A hivatalos levél	96
8. Hivatalos írásművek	102
9. Az önéletrajz változatai	108
10. Szépirodalmi szövegek értelmezése és az esszé	114

III. Retorika	121
1. A retorika születése	122
2. A retorika története	128
3. A beszéd előkészítése	134
4. Az elrendezés I.	140
5. Az elrendezés II.	146
6. A kifejezőmód és az emlékezés	152
7. A szónoklat előadásának követelményei	158
8. Az érvelés	164
9. A bizonyítás	170
10. Új fejezet a meggyőzés történetében: a reklám	176
11. A szöveg szemantikai kapcsolóelemei	176
12. A szöveg pragmatikai kapcsolóelemei	182
IV. Helyesírás és könyvtárhasználat	183
1. A nem latin betűs tulajdonnevek és a gyakran használt új keletű idegen szavak írásmódja	184
2. Az internet szerepe az információszerzésben, témák feldolgozásában – a forráshasználás etikai normái és formai kötöttségei	190
V.	
Szakkifejezések listája	197
Forrásjegyzék	199

FELADATOK

Nagymama egy régi kedvenc versét olvashatod. Időskorára azonban a címet már elfelejtette. Tudnál neki segíteni a lelkében megismert plágiumkeresővel, melyet ismeretlen alkotások visszakeresésére is használnak? Egy bemutató jelleggel működő, nyilvános keresőt a <http://kopi.sztaki.hu> címen találsz. (DEMO-verzió lévén ez a kereső csak bizonyos szerzők művei közötti keresésre alkalmas).

„Száz mérföldről is hozzája mennék.
Ha jön a nap hajnal-ölelésre,
Ha megy a nap éj-fölbresztésre,
És a hold, a szultán, ha belépe,
Csillaglyányos gazdag háremébe:
Én galambom hú árnyéka lések.
Követője minden lépésének.
Míg szerelme, mint tavasz! virágod
Melegülő keblén kicsirázott,
És amíg ő e virágot szűzi
Pirulással én szívemre tűzi:
S mért nem tűzné? s lehetlenség-e?”

Magyar irodalmi szövegek

A vers címe:

2.

Rendezzettek kvízzjátékot az internetes forráshasználatról! Játsszatok csapatokban! Karikázzátok be a helyes válaszokat, illetve állításokat!

- Az internetes források esetében szokás megjelölni:
 - az internetet mint a forrásunk helyét;
 - minden, a cikkhez felhasznált eredeti és közvetlen forrást;
 - a forrás helyét.
- Pontos idézetnél a következőkre ügyeljünk:
 - tartalmilag egyező idézet;
 - idézőjelek használata;
 - idézőjelek használata és lehetőség szerint a forrás címének megadása a lábjegyzetben.
- A szövegben elhelyezett hivatkozások esetén lehetséges:
 - idézőjelek használata;
 - lábjegyzetben történő megadás;
 - dőlten szedett betűtípus és zárójelek használata.

Csoportmunka

M. HELYESÍRÁS ÉS KÖNYVTÁRHASZNÁLAT

A fejezetek végén összefoglaló, ellenőrző feladatlap található.

FEJEZET VÉGI FELADATLAP

Karikázd be a helyes választ, válaszokat, vagy válaszolj a kérdésekre!

- Húzd alá a helyesen írt alakokat!

Tolsztoj-jal turgenyevi Homérosszal Sapphó
- Írd be a hiányzó magánhangzókat!

kult rális, rapsz dikus, metaf rikus
- Írd be a hiányzó mássalhangzókat!

bo , he ameter, e otikus
- Egészítsd ki az alábbi helyesírási szabályt!

A nem latin betűs írású nyelvek tulajdonneveit általában átírjuk
- Húzd alá a helyesen írt alakokat!

Alexandr Szergejevics Puskin-i Goncsarovi dohai Delhi-i
- Sorold fel, milyen keresőprogramokat használhatunk!
- Fogalmazd meg, mit jelent a plagizálás!
- Írd az alábbi állítások mellé, hogy igazak (I) vagy hamisak (H)!

Ma már léteznek plágiumkereső programok.

Minden könyvnek van hagyományos, nyomtatott változata.

Napilapok még nem olvashatóak az interneten.

Digitális kiegészítő tananyagok és tanári kézikönyv

- ✦ Tankönyv lapozható, nagyítható formában
- ✦ 60 darab interaktív feladat
- ✦ Tanmenetek, témazáró feladatsorok
- ✦ Tankönyvi feladatok részletes megoldásai, módszertani ajánlások

A tankönyv ábráinak egy részéhez interaktív feladat is kapcsolódik.

20 db tankönyv rendelése esetén ingyen biztosítunk 1 db tankönyvet és DVD-t.

A kiadó honlapján elérhető flash bemutatófüzet interaktív feladata lejátszható!

IGÉNYLŐLAP INGYENES KIPRÓBÁLÁSHOZ (Az oldal fénymásolható!)

Megrendelő személy neve és e-mail címe:

Iskola:

Postázási név és cím:

Dátum és aláírás:

Kérjük, jelölje meg, hogy melyik Magyar nyelv tankönyvet rendel meg kipróbálásra:

Magyar nyelv 9. osztály Magyar nyelv 11. osztály (Megjelenés: 2012. 3. negyedév)

Magyar nyelv 10. osztály Magyar nyelv 12. osztály (Megjelenés: 2013. 3. negyedév)

A könyvek kézhezvételét követően az alábbi lehetőségek közül választhat:

1. Amennyiben csoportja részére legalább 20 db tankönyvet rendel, a kötetekhez tartozó bemutatópéldány(oka)t ingyenes pedagóguspéldányként bocsátjuk rendelkezésére. (A megrendelés összesítésekor, kérjük, küldje el a mellékelt iskolai megrendelőlapot, amelyet honlapunkról is letölthet.)
2. Ha nem kíván újabb példányokat rendelni, de meg szeretné tartani a könyv(ek)et, 20% kedvezménnyel megvásárolhatja, amennyiben ezt három héten belül jelzi kiadónknak.
3. Ha a fenti két megoldás egyikét sem választja, kérjük, a postaköltség vállalásával a kézhezvételtől számított három héten belül postázza vissza címünkre a kiadvány(oka)t.

A sorozat egyéb kiegészítői és a tanulói példányok a mellékelt megrendelőlapon rendelhetők meg.